

Opinia
Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych
nr 52/2012 z dnia 23 kwietnia 2012
o projekcie programu zdrowotnego „Program prewencji otyłości,
cukrzycy typu 2, nadciśnienia i miażdżycy”
realizowanym przez miasto Kraków

Po zapoznaniu się z opinią Rady Przejrzystości wydaję pozytywną opinię o projekcie programu zdrowotnego „Programu prewencji otyłości, cukrzycy typu 2, nadciśnienia i miażdżycy”, realizowanym przez miasto Kraków.

Uzasadnienie

Program dotyczy ważnego problemu zdrowotnego, przewiduje zastosowanie bezpiecznych i sprawdzonych testów przesiewowych, umożliwia wczesne rozpoczęcie leczenia i zawiera adekwatny program monitorowania.

Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest projekt programu zdrowotnego, mający na celu ograniczenie zachorowalności na choroby układu krążenia i cukrzycę typu 2 poprzez:

- wczesną identyfikację osób, u których występuje zwiększone ryzyko miażdżycy i cukrzycy typu 2,
- przeprowadzenie dla osób ze zwiększonym ryzykiem miażdżycy i cukrzycy typu 2 programu interwencji nefarmakologicznej (zalecenia: dietetyczne, dotyczące aktywności fizycznej oraz dotyczące leczenia uzależnienia od tytoniu), mającej na celu zmniejszenie ryzyka tych chorób,
- kontrolę skuteczności programu interwencyjnego i prospektywną obserwację uczestników programu z lat wcześniejszych.

Jest to program zdrowotny z zakresu profilaktyki drugorzędowej, którego dodatkową wartość stanowi część oparta na edukacji i modyfikacji stylu życia. Program adresowany jest do mieszkańców Krakowa, którzy ukończyli 25 r.ż. i u których do chwili badania nie stwierdzono cukrzycy, ani miażdżycy i jej sercowo-naczyniowych powikłań. Program ma składać się z 3 etapów. Pierwszy etap ma polegać na identyfikacji osób z cukrzycą typu 2, upośledzoną tolerancją glukozy lub nieprawidłowym lipidogramem. Drugi etap na prowadzeniu spotkań z edukatorem i modyfikacji stylu życia. Trzeci zaś na kontroli efektów osiągniętych w trakcie II etapu. Program ma być realizowany w latach 2013-2015. W całości ma być sfinansowany ze środków Urzędu Miasta Krakowa, a roczny koszt realizacji programu oszacowano na 250 tys. zł.

Problem zdrowotny

Cukrzyca to grupa chorób metabolicznych, których wspólną cechą jest podwyższone stężenie glukozy we krwi. Do najważniejszych czynników ryzyka rozwoju tego schorzenia należą: wiek, otyłość, niska aktywność fizyczna. Ryzyko cukrzycy jest także zwiększone u osób: z nadciśnieniem tętniczym, z zaburzeniami lipidowymi, z cukrzycą w wywiadzie rodzinnym, kobiet z cukrzycą ciążową ciężarnych w wywiadzie, a także w niektórych grupach etnicznych.

Choroby sercowo-naczyniowe obejmujące: chorobę niedokrwinną serca, chorobę naczyniowo-mózgową, nadciśnienie tętnicze, chorobę naczyń obwodowych, chorobę reumatyczną serca, wrodzone wady serca, zakrzepicę żył głębokich i zatorowość płucną są jednym z zasadniczych problemów zdrowotnych współczesnego społeczeństwa oraz najczęstszą przyczyną zgonów zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, stanowią główną przyczynę hospitalizacji, prowadzą do inwalidztwa.

Według WHO nadwaga i otyłość są definiowane jako nieprawidłowa lub nadmierna akumulacja tłuszczu, która stanowi zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Jest to przewlekła choroba metaboliczna wynikająca z zaburzeń homeostazy energii, przy której wskaźnik BMI jest równy albo przekracza wartość 30 kg/m^2 . Otyłość jest jedną z najważniejszych przewlekłych chorób niezakaźnych, która przybrała charakter epidemii. Nadwaga i otyłość są głównymi czynnikami ryzyka dla wieku chorób przewlekłych, a według ekspertów klinicznych, niosą za sobą szereg negatywnych konsekwencji dla funkcjonowania fizycznego, psychicznego i społecznego otyłego człowieka.

Alternatywne świadczenia

Świadczenia gwarantowane w zakresie POZ ukierunkowane są na promocję zdrowia, profilaktykę, diagnostykę schorzeń, leczenie, zapobieganie lub ograniczanie niepełnosprawności oraz usprawnianie i pielęgnację świadczeniobiorcy w chorobie.

Oznaczenie glukozy, jak również test obciążenia glukozą, pomiar poziomu cholesterolu całkowitego, a także z podziałem na poszczególne frakcje, znajdują się wśród świadczeń medycznej diagnostyki laboratoryjnej lub diagnostyki obrazowej i nieobrazowej, finansowanych ze środków publicznych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.

W ramach POZ prowadzony jest także Program Profilaktyki Chorób Układu Krążenia. Program ten adresowany jest w szczególności do osób obciążonych czynnikami ryzyka, w danym roku będących w wieku 35, 40, 45, 50 oraz 55 lat, u których nie została dotychczas rozpoznana choroba układu krążenia i które w okresie ostatnich 5 lat nie korzystały ze świadczeń udzielanych w ramach programu. Dostępne w ramach Programu świadczenia obejmują: badania biochemiczne krwi (stężenie we krwi cholesterolu całkowitego, cholesterolu LDL, cholesterolu HDL, triglicerydów i stężenia glukozy), dokonanie pomiaru ciśnienia tętniczego krwi, określenie współczynnika masy ciała, kwalifikacja świadczeniobiorcy do odpowiedniej grupy ryzyka oraz ocena globalnego ryzyka wystąpienia incydentu sercowo-naczyniowego w przyszłości według klasyfikacji SCORE i zapisanie uzyskanego wyniku w karcie badania profilaktycznego, jak również przekazanie osobie, u której rozpoznano chorobę układu krążenia, przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej informacji o wynikach badania oraz zaleceń dotyczących konieczności zmiany trybu życia lub kierowanie świadczeniobiorcy na dalszą diagnostykę lub leczenie.

Wnioski z oceny przeprowadzonej przez Agencję

Odnosząc projekt opiniowanego programu do ogólnych kryteriów dobrze zaprojektowanego programu zdrowotnego (sformułowanych przez American Public Health Association) można stwierdzić, że:

I. Program odnosi się do ważnego problemu zdrowotnego, ponadto realizuje priorytety Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015.

II. Dostępność działań programu dla beneficjentów – na podstawie informacji zawartych w projekcie nie można stwierdzić, czy będą one łatwo dostępne dla beneficjentów.

III. Skuteczność działań – nie odnaleziono przekonujących dowodów bezpośrednio wskazujących, że wczesna kontrola cukrzycy wykrytej w wyniku skriningu przynosi inkrementalne korzyści w odniesieniu do mikronaczyniowych klinicznych punktów końcowych, w porównaniu do rozpoczęcia leczenia po rozpoznaniu klinicznym w ramach standardowej opieki. Mimo tego w większości wytycznych zaleca się prowadzenie skriningu oportunistycznego w warunkach podstawowej opieki zdrowotnej, u osób, u których na podstawie przeprowadzonej oceny stwierdza się podwyższone ryzyko wystąpienia cukrzycy. Ponadto większość interwencji planowanych w projekcie jest rekomendowana przez ekspertów klinicznych oraz w wytycznych. Rozbieżność z opiniami eksperckimi oraz wytycznymi dotyczy jedynie wieku, w jakim powinien zostać rozpoczęty skrining. Z odnalezionych dowodów naukowych wynika również, że zwiększenie udziału terapii poznawczo-behawioralnej w interwencjach, powoduje znaczący wzrost redukcji masy ciała – działania takie nie są ujęte w projekcie programu.

IV. W projekcie podjęto próbę oszacowania kosztów realizacji programu, jednak trudno stwierdzić, czy jest to efektywne wykorzystanie środków.

V. W programie opisano system monitorowania oczekiwanych efektów i jego realizacji. Wydaje się, że przyjęte wskaźniki monitorowania są adekwatne do zakładanych celów, ponadto program zdrowotny uwzględnia monitorowanie beneficjentów programów w długim okresie. Z opinii eksperckich wynika, że optymalnym czasem po jakim powinno się przeprowadzić ocenę wyników programu to 3 do 5 lat, a nawet 10 do 15 lat.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, wydaję opinię jak na wstępie.

Tryb wydania opinii

Opinię wydano na podstawie art. 48 ust. 2a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z uwzględnieniem raportu „Program prewencji otyłości, cukrzycy typu 2, nadciśnienia i miażdżycy” realizowanym przez miasto Kraków, nr: AOTM-OT-441-1/2012, Warszawa, kwiecień 2012 i aneksów:

- „Programy zdrowotne z zakresu profilaktyki i wczesnego wykrywania cukrzycy – wspólne podstawy oceny”, Aneks do raportów, Warszawa, kwiecień 2012;
- „Programy z zakresu profilaktyki chorób sercowo-naczyniowych – wspólne podstawy oceny”, Aneks do raportów, Warszawa, kwiecień 2012;
- „Edukacja w zakresie zdrowego odżywiania oraz profilaktyka i leczenie nadwagi i otyłości – wspólne podstawy oceny”, Aneks do raportów, Warszawa, kwiecień 2012.